

ZEYNEP KILIÇ

Berlin'de bilinmeyen Türk toprağı

Suriye'deki Süleyman Şah Türbesi'yle ilgili haberlerde burasının Türkiye'nin sınırları dışındaki tek toprak parçası olduğundan bahsediliyordu. Ancak yurtdışında bir milli arazimiz daha var ve üzerinde Berlin Şehitlik Camii yükseliyor.

Süleyman Şah Türbesi'nden adamakıllı haberdar oluşumuz, önce bazı devlet görevlilerinin Suriye'ye müdahale etmek için gerekirse burasının bombalanabileceğini söylediği iddia edilen ses kayıtları ile gerçekleşti. Ardından 10 gün kadar önce IŞİD'in, rehin tuttuğu 49 konsolosluk görevlisine karşılık bu türbeyi istediğine ilişkin başka bir iddia gündeme geldi. Artık iyiden iyiye 'Vatan, millet, Süleyman Şah' nevinden bir davamız vardı: Türbeyi kaybetmemek. Bilmeyenler haklı olarak 'Suriye'de olan bir türbenin kaybedilmemesi ne demek?' sorusunu sordu. Sorunun cevabı zaten çok yazıldı çizildi. Bu cevap, aynı zamanda Süleyman Şah'tan bahseden bütün haberlerin arka plan bilgisi idi. Yani burasının Türkiye'nin sınırları dışında sahip olduğu tek toprak parçası olduğu.

Oysa, IŞİD'in ya da başka bir terör örgütünün eline geçmesi pek muhtemel olmayan bir yerde de olsa, Türkiye'nin sınırları dışında sahip olduğu bir milli arazisi daha vardı: Almanya'daki Şehitlik Camii. Berlin'in merkezi yerlerinden Neukölln'de bulunan caminin aslında geniş çevrelerce bilinen ve birçok kaynakta geçen ilginç öyküsü, şehitliğin resmi web sitesinde de detaylı bir şekilde anlatılıyor. Süleyman Şah Türbesi'nin 'tek olmadığını' göstermek adına hikayesini bir kez daha anlatmakta fayda var.

Lozan'la değil hediye ile...

Almanya'nın henüz Prusya olduğu dönemlerde bölgedeki ilk Osmanlı büyükelçisi, şair mutasavvıf Ali Aziz Efendi'dir. 1797'de III. Selim döneminde Üçüncü Friedrich Wilhelm yönetimindeki Prusya'ya

gönderilen büyükelçi, 1798'de Berlin'de hayatını kaybeder. Cenazesi, Kont von Podewilles'e ait araziye defnedilir. Kral Wilhelm III, söz konusu araziye bu defin için konttan 40 Taler (gümüş para) karşılığında satın almıştır.

1804'te bir başka konsolosluk mensubu Mehmet Esad Efendi ölür ve aynı yere gömülür. 1806-1812 yılları arasındaki Fransız işgali döneminde mezarlık sahihsiz kalır. 1834'teki şehir planında mezarlık görülmez. 1836'da cenazeler tesadüfen keşfedilir. Kayzer Wilhelm, mezarlığı ve çevresini restore ettirdikten sonra mezarlığa 1839'da yine büyükelçilik mensupları Katib Rahmi Efendi ve Aziz Ağa'nın da cenazeleri defnedilir. 1866'da mezarlık, bugünkü yerine taşınır. 1921'de 700 metrekarelik bir alan daha satın alınmasının ardından şehitlik bugünkü 2 bin 550

metrekarelik halini alır. Cumhuriyet'in ilanı ile Türk Büyükelçiliği'ne devredilen arazi daha sonra Milli Savunma Bakanlığı'na bağlanır. Arazinin şehitlik ismini alması ise 1. Dünya Savaşı sırasında yaralı Osmanlı askerlerinin Almanya'ya tedavi amaçlı gönderilmesiyle gerçekleşir. Yaralı askerlerden ölenler de buraya defnedilir.

Mezarlıkta bulunan mescit de 1983-1985 yılları arasında Deniz Baykal adlı bir mimar tarafından genişletilerek minareli bir camiye dönüştürülür. Diyanet İşleri Türk İslâm Birliği 1999'da iki minareli cami ve kültür merkezi inşaatına başlar.

Şehitlikte İttihat ve Terakki Partisi'nin Ermeni komitacılar tarafından öldürülen üyeleri Talat Paşa, Bahattin Şakir Bey ve Azmi Cemal Bey gibi tanınmış şahsiyetlerin kabirleri de bulunmakta. Bunlardan Talat Paşa'nın mezarı, 1943'te Türkiye'ye nakledildi.

Bugün Berlin'in çok merkezi bir yerinde turistik yerleri gösteren tabelalardan biri de Şehitlik Camii'ni işaret ediyor. Arazi sadece tapusu ile değil üzerinde bulunan caminin Türkiye'deki selatin camilerini aratmayan mimarisi ile de ziyaretçilere Türkiye'deymiş hissi yaşıyor.

Lozan'la geldi İŞİD'le gitmez!

Osmanlı Devleti'nin kurucusu ve ilk padişahı Osman Gazi'nin büyükbabası ve Ertuğrul Gazi'nin babası Süleyman Şah'ın ve iki askerinin naaşlarının bulunduğu Süleyman Şah türbesi, Halep'in Karakozak köyü sınırları içerisinde. Türbenin bulunduğu arazinin Türkiye'ye ait olmasının hikâyesi ise şöyle: Kayı boyunun lideri Süleyman

Şah, yeni yurt aramak üzere çıktığı yolculukta Halep yakınlarındaki Caber Kalesi'ne gelir ve Fırat Nehri boylarına yerleşir. Buradan tekrar yeni yurt aramak üzere yola çıkar ancak 1086 yılında Fırat Nehri'nin karşı kıyısına

geçmeye çalışırken, muhafızları ile birlikte Fırat sularında boğulur. Süleyman Şah'ın naaşı ve iki askeri Caber Kalesi eteklerine bir kümbete defnedilir. Osmanlı sınırları içerisinde olan mezarın bulunduğu yere bir türbe yapılarak buraya "Türk Mezarı" adı verilir. Türbe ve Caber Kalesi, Osmanlı yıkılınca Fransız Suriye mandası sınırları içerisinde kalmıştır. 21 Ekim 1921 tarihinde Türkiye ile Fransa hükûmetleri arasında imzalanan Ankara Antlaşması'nın 9. maddesi ve 24 Temmuz 1923 Lozan Antlaşması'nın 3. maddesi gereğince Caber Kalesi ve türbe müştamilâtı ile berâber Türkiye Cumhuriyeti toprağı olarak kabul edilmiş ve Türkiye'ye burada muhâfız bulundurma ve bayrağını çekme hakkı tanınmış.

2014-08-31